ناصر وقار/ مختصات افغانستان، بخش: نخبگان و مشاهیر ۲۰۲۱/۰۱/۱۷

به یاد بود یک قهرمان ملی واقعی

به افتخار زرغونه انا مادر بزرگوار اعلیحضرت احمدشاه درانی نامگذاری شده است. وی یک زن دانشمند و مادرِ مدبر و مربی دارای بینش عالی بود. زرغونه انا در نیمهٔ اول قرن هژدهم میلادی در شهر قندهار چشم به جهان گشود و در اواخر قرن هژدهم جهان فانی را وداع گفت. تاریخ دقیق تولد و وفاتش ثبت نیست ولی گفته می شود که حدود ۶۰ الی ۷۰ سال زندگی کرده است. در زمان حیات احمدشاه بابا وفات نموده و مزارش در قریه کوهکِ قندهار در کنار رود ارغنداب قرار دارد.
روحش شاد و بهشت مکانش باد .

معلومات بیشتر
زرغونه انا یک مادر و مربی هوشیارِ زمان کودکی و یاور و مشاور مدبرِ پسرش، در زمان پادشاهی وی بود.
اثراتِ تربیه و تدبیر این زن خردمند و شجاع در نحوهٔ زندگی و کارنامه های فرزندش به خوبی تبلور یافته است.
برای شناختِ عمقِ تفکر، وسعت تدبر و شجاعت این شیرزن افغان ذکر این واقعهٔ تاریخی کافی است.
در سال ۱۱۷۴ هجری مطابق ۱۷۶۱ میلادی جرگه ای غرض بحث و مفاهمه واخذ تصامیم در بارهٔ اعمار شهر جدید قندهار تدویر شد. دراین جرگهٔ تصمیم سران اقوام و شاه جوان برآن شد که برای مصئونیت شهر و مردم از حمله احتمالی دشمن، در اطراف شهرِ قندهار خندق های عمیق و دیوار های امنیتی بلند اعمار گردد.
به مجرد شنیدن این خبر زرغونه انا، این مادر شجاع و شیرزن مدبر، شاملین جرگه و شاه جوان را مخاطب قرار داده گفت: افغان ها در پس خندق ها و دیوار ها پناه نمی جویند بلکه در مبارزه رویاروی، مقابل دشمن ایستاده و به یاری خداوند و قوت خود وطن و ملت خود را محافظت می نمایند.
وطن، شهر ومردم به همت مردان با غیرت محافظت میشود، نه با خندق های عمیق و دیوار ها و حصارهای بلند.
اگر مردانگی وجود داشته باشد، مردم در هر شرایطی زندگی، میتوانند از وطن خود دفاع نمایند؛ واگر مردانگی وجود نداشته باشد هیچ حصاری نمیتواند کسی را حفاظت نماید. شهر را آباد کنید و حفاظت وطن و مردم را به همت مردان و جوانان واگذارید.
وی پسرش احمدشاه پادشاه جوان را مخاطب قرار داده گفت: خندق ها و دیوارها شاید من و ترا محافظت نمایند و تو که پادشاه تمام افغانستان هستی آیا مسؤل حفظ امنیت آن خواهران و برادرانت که خارج از دیوارهای شهر زندگی می نمایند نیستی؟ آیا به دشمن آنقدر مهلت میدهید که عقب دیوار های شهر تان برسد؟

احمدشاه بابا واعضای جرگه با شنیدن سخنان زرغونه انا، با وی توافق نموده و بر تصمیم قبلی خویش مبنی بر ساختن حصارهای بلند در اطراف شهر، تجدید نظر نمودند.
این یک درس بزرگ دیگری بود که این شیرزن افغان و مادر وطندوست به فرزندش و فرزندان وطن تعلیم داد و از کار ساخت حصار و خندق به اطراف شهر قندهار صرف نظر شد.
همچنان در هنگامی که لشکریان افغان پانی پت را فتح کردند، در کندهار آوازه های دروغین پخش شد که عساکر افغان در پانی پت مضمحل شده و احمدشاهٔ درانی از معرکه عقب نشینی نموده است.
زرغونه انا مردم قندهار را جمع نموده وآنها را مخاطب قرار داده گفت: شکست و پیروزی از جانب خداوند است، ولی تا جاییکه سخن از عقب نشنی احمد خان باشد، من پسرم را خود تربیت کرده ام واز هرکس دیگر وی را بهتر میشناسم. محال است که وی از معرکه عقب نشینی نماید و اگر حال چنین باشد، باید من و شما یکجا منتظر تجلیل شهادت فرزندان ما باشیم.
مشوره ها و آموزه های زرغونه انا، این شیرزن شجاع و مشاور مدبر، در همه مبارزات و تصامیمِ احمدشاهٔ درانی آویزهٔ گوشش بود و رول سازنده ای در کارنامه ها و پیروزی های وی داشته است.
به افتخار این کارنامه های این معلم و آموزگار خوب و مادر مدبرِ افغان، در شهرِ کابل مکتب دخترانه ای اعمار و بنام وی مسمی است.
لیسهٔ عالی زرغونه در شهر تاریخی کابل، مهد پرورش تعداد زیادِ دختران و زنان باشهامت، میهندوست و تاریخ ساز افغانستان است.
🌹
زرغونه انا یا زرغونه الکوزی د ستر اعلیحضرت احمدشاه درانی مور، داتلسمی پیړی په لومړنی نیمایی کی په کندهار کښی نړی ته سترگی پرانستی او د اتلسمی پیړی په وروستیو کی یی له نړی سترگی پټی کړی دی. د زیږیدو او مړینی دقیق تاریخ یی ندی ثبت ښوی خو اټکل کیږی چی ۶۰ تر ۷۰ کالو یی ژوند کړی دی. زرغونی انا خپل ژوی د صداقت، ایمانداری او د خلکو او هیواد سره د مینی په درس وروزه. د احمدشاه بابا په ژوند کی یی د نړی څخه سترگی پټی کړی او مزار یی د ارغنداو د رود پر غاړه د کندهار د کوهك په کلي کښی ده.
روح دی ښاد او جنب الفردوس دی ځای وی.
🌷
نور معلومات
زرغونه انا یوه پوه، متدینه، با تدبیره او هوښیاره مور وه. هغی نه یوازی د خپل زوی روزنه په کوچنی والي کښی په ډیره ایمانداری سره تر سره کړه بلکي د احمد شاه درانی د پادشاییی په وخت کښی هم د یوې مدبری مشاوری په توگه د هغه ملاتړ وه.
ویل کیږی کله چې د ۱۱۷٤ هجری (۱۷٦۱ میلادی) کال په جرگه کښی احمد شاه بابا او ولسی مشرانو د کندهار د نوی ښار د جوړلو په اړه خبری اتری وکړی او تصمیمونه ونیول ښول. همدا رنگه پریکړه وښوه چې د دښمن د احتمالي حملي د مخنیوی لپاره د ښار شا و خوا لوړ دیوالونه او ژور خندقونه جوړ ښی.
کله چې زرغونه انا له دې پریکړی خبره ښوه نو د جرگی گډونوالو او ځوان پادشاه احمد خان ته یې ویل:
افغانان هیڅکله د اوبو د ژورو خندقونو او د خاورو لوړو دېوالونو شا ته ځانونه نه ساتی.
ښار، هیواد او ولس د میړنو په غیرت ساتل کیږی نه د اوبو په غوچو خندقونو او د خاورو په لوړو دیوالونو.
که میړنی بچیان شتون ولری په هر ډول شرایطو کښی خلک د هیواد او ټاټوبی څخه دفاع او ساتنه کولای ښی، او که میړنی بچیان شتون ونلری خندق او دیوال هیڅوک نښی ساتلی. ښار جوړ کړی او د هیواد او خلکو ساتنه باهمته میړنو او ځوانانو ته پریږدی.
هغی خپل زوی، ځوان پادشاه ته داسی وویل: دا خندقونو او دیوالونو به یوازې ما او تا و ژغوری، ته چې د ټول افغانستان پادشاه یی، ستا هغه خویندی او وررونه چې دې دیوالونو او خندقونو څخه د باندې پاتې دی ایا د هغو د ساتنی او محافظت مسؤلیت ستا پر غاړه ندی؟ بله دا چې آیا تاسی دومره انتظار باسی چې دښمن د ملک تر سرحدونو راتېر ښی او ستاسو ښار ته را و رسیږي. هغه و، چې د خندق او دلوړو دیوالونوجوړولو څخه ډډه وښوه.
همدا راز د پانی پت د جگړی په مهال په کندهار کښی د احمدشاه ابدالی او افغان لښکرو د ماتی دروغجنی گونگوسی او آوازی خپری ښوی او ویل کیدل چی افغان لښکری پو پناه ښوی او احمدشاه درانی او لښکری یی په شا تمبول ښوی دی.
په دی وخت کښی زرغونی انا د کندهار ښار کښی خلک را ټول کړل او داسی څرگندونی یی وکړی:

به صفحهٔ قاموس کبیر افغانستان خوش آمدید
تیم بنیان گذار این قاموس آرزو دارد، داشته های این گنجینه که نمایانگر اصالت افغانستان باستان است شما را تا حد لازم مدد رساند

ماته او برى د څښتن تعالى له لورى دى، خو څرنګه چې ما خپل زوى روزلى او ترټولو يى ښه پيژنم هغه د جګړى په ډګر کښى شاته نه ځى، نو که حال داسى وى مونږ او تاسى ټول بايد ځانونه د خپلو بچيانو د شهادت لمانځنى ته چمتو کړو. او وروسته له کمى مودى احمدشاه بابا او افغان لښکرى بريالى وطن ته راستانه ښول.
دا يوه لنډه يادوونه ددى سترى افغانى مور له کړنو څخه ده او په دى هکله کتابونه او مقالى ليکل ښوى دى.
د دى اتلى مور په وياړ په کابل کى د نجونو د عالى ښوونځي ودانى جوړه او د دى مدبرى ښوونکى په نامه ونوموله ښوه.
د زرغونه عالى ليسه د کابل په لرغونى ښار کښى د زيات شمير با شهامته، هيواد مينو او تاريخ جوړونکو نجونو او ميرمنو د روزنى زانګو ده.

به صفحهٔ قاموس کبیر افغانستان خوش آمدید
تیم بنیان گذار این قاموس آرزو دارد، داشته های این گنجینه که نمایانگر اصالت افغانستان باستان است شما را تا حد لازم مدد رساند